

Куца Д.В.
*студентка магістратури
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: д.ю.н., професор кафедри
цивільного права і процесу ТНЕУ
Калаур І.Р.*

КВАЛІФІКУЮЧІ ОЗНАКИ ДОГОВОРУ РОЗДРІБНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ

Роздрібна купівля-продаж є найбільш поширеним і значущим для економічного життя договором. Численні договори роздрібної купівлі-продажу, що вчиняються щодня, утворюючи роздрібний торговельний оборот, безсумнівно, є найважливішим інструментом формування та розвитку ринку споживчих товарів.

Загалом договір роздрібної купівлі-продажу товарів за своєю природою є видом договору купівлі-продажу, який належить до договорів передання майна у власність. Через що договору роздрібної купівлі-продажу властиві родові ознаки договору купівлі-продажу як типу договору, оскільки, як і всі інші договори купівлі-продажу, він спрямований на передання майна у власність на еквівалентно-оплатній основі за рахунок грошових сум [1, с. 195].

Єдиний підхід до розуміння суті договору роздрібної купівлі-продажу товарів у юридичній науці склався не відразу. Відсутність закріплення у цивільних кодексах радянського періоду норм про договір роздрібної купівлі-продажу товарів породжувала суперечки про його можливу самостійну правову природу. Одним із багатьох дискусійних було питання щодо складу учасників договору роздрібної купівлі-продажу товарів. На думку одних учених, покупцями за договором роздрібної купівлі-продажу товарів могли як організації, так і громадяни, на думку інших – лише громадяни.

Суперечливим було також питання, хто може бути продавцем за договором роздрібної купівлі-продажу товарів. У юридичній літературі того часу простежуються різні підходи у вирішенні цього питання: одні науковці розглядали продавцями кооперативні та державні організації, які є юридичними особами, а також колгоспи, які продають свій товар, і окремі громадяни, інші, навпаки, вважала неправильним відносити роздрібну купівлю-продаж до торгівлі на ринках, яку провадили колгоспи та окремі громадяни.

Отож, причиною суперечок було різне розуміння суті договору роздрібної купівлі-продажу товарів і неоднозначне його відмежування від загального договору купівлі-продажу.

Сьогодні проблему визначення продавця за договором роздрібної купівлі-продажу товарів розв'язано на законодавчому рівні. Згідно зі ст. 698 ЦК України, продавцем за договором роздрібної купівлі-продажу товарів є суб'єкт підприємництва, який здійснює підприємницьку діяльність із продажу товару. Зміст ст. 698 ЦК України не розкриває вимог щодо особи покупця у договорі роздрібної купівлі-продажу. Однак законодавець у цій нормі чітко визначає мету придбання товару, вказуючи, що товар призначається для особистого, домашнього або іншого використання, не пов'язаного з підприємницькою діяльністю. Тобто покупцем за договором роздрібної купівлі-продажу може

бути фізична чи юридична особа, що набуває у власність товар [2, с. 264], адже змодельована законодавцем мета використання товару не створює перешкод для участі вказаних осіб на стороні покупців. Водночас юридична особа покупець порівняно з фізичною особою покупцем фактично може придбати товар за договором роздрібної купівлі-продажу лише з метою «іншого використання не пов'язаного із підприємницькою діяльністю», яка на наш погляд є занадто широко сформульована, оскільки здатна наштовхнути на думку, що купівля товару підприємницькою юридичною особою для забезпечення свого функціонування також є своєрідним вкладом у майбутню діяльність з одержання прибутку за рахунок використання придбаного товару. На переконання Паєнок А. О. доречніше у вказаному контексті сформулювати таку мету придбання товару вужче, зазначивши, наприклад, що товар повинен використовуватися без мети одержання прибутку за рахунок його подальшої реалізації чи передання у користування іншим особам [3, с. 139–144]. Отож, специфіка складу сторін у договорі роздрібної купівлі-продажу товарів є однією із ознак, які дають змогу відмежувати цей договір, наприклад, від договору поставки чи договору контрактації сільськогосподарської продукції, де сторонами виступають особи, які провадять підприємницьку діяльність [4, с. 139–144].

Визначальною особливістю договору роздрібної купівлі-продажу товарів є його предмет, однак і тут думка в доктрині права сформувалася не одразу. На переконання В. І. Борисової, характерною ознакою предмета договору роздрібної купівлі-продажу товарів крім особистого призначення товару є його кількість, яка не має перевищувати норму, необхідну для сімейного, домашнього або іншого використання [5, с. 330]. Проте з такою думкою важко погодитися, адже стандартну кількість товару визначити неможливо, все залежить від конкретного покупця і його потреб. Однак, аналізуючи ст. 698 ЦК України, доходимо висновку, що призначення товару, який передається за договором роздрібної купівлі-продажу, виступає індивідуалізованою ознакою цього договору, адже для порівняння у предмет договору поставки входить товар, призначений для підприємницької діяльності чи для задоволення потреб, не пов'язаних із особистим споживанням, а договору постачання енергетичних та інших ресурсів – енергетичні й інші ресурси [4, с. 139–144], що споживаються у процесі поставки та не мають речової форми вираження.

Аналізуючи особливості договору роздрібної купівлі-продажу товарів, зауважимо, що ст. 698 ЦК України відносить договір роздрібної купівлі-продажу до публічних договорів, під якими розуміють договори, де одна сторона – підприємець – взяла на себе зобов'язання здійснювати продаж товарів, виконувати роботи або надавати послуги кожному, хто до неї звернеться (ст. 633 ЦК України). Таким чином, цей договір укладається за правилами публічної оферти, і суб'єкт господарювання пропонує укласти його усім охочим [6].

Отже, в результаті проведеного аналізу можна виокремити такі ознаки договору роздрібної купівлі-продажу товарів: 1) специфічний суб'єктивний склад; 2) мета використання товару; 3) публічність договору, що зумовлює його укладення за правилами публічної оферти; 4) належність до договорів приєднання.

Список використаних джерел

1. Цивільне право України: підручник: у 2 т. / за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. Харків: Право, 2014. Т. 2. 816 с.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Юрінком Інтер, 2008. Т. 2. 1088 с.
3. Паєнок А. О. Договір роздрібної купівлі-продажу товарів за законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України. Київ, 2018. 236 с.
4. Луць В. В., Великанова М. М. Договори в цивільному праві: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 264 с.
5. Цивільне право України: підруч.: у 2 т. / В. І. Борисова, Л. М. Баранова, І. В. Жилінкова [та ін.]; за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. Київ: Юрінком Інтер, 2007. Т. 2. 552 с.
6. Осетинська Г. А. Цивільно-правовий захист прав споживачів за законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2006. URL: <http://meگو.info/матеріал/матеріал/32-відшкодування-збитків-завданих-споживачам?page=3> (дата звернення: 12.10.2019).

Кучарська Х. А.

студентка юридичного факультету

*Тернопільського національного
економічного університету*

Науковий керівник: к.ю.н., старший викладач кафедри

міжнародного права та міграційної політики

Марценко Н. С.

ПРАВОВІ ТА ДОКТРИНАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРАВА НА ЕВТАНАЗІЮ В КОНТЕКСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВА НА ЖИТТЯ

Найціннішим благом будь-якої людини є життя, саме тому воно має особливу правову охорону. Беззаперечно, право на життя становить основу всіх прав.

Право на життя закріплене у нормативно-правових актах публічного і приватного права на національному та міжнародному рівнях, що говорить про його надзвичайну цінність. Як приклад, ст. 27 Конституції України закріплює невід'ємне право кожної особи на життя: «ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави - захищати життя людини [1].

Дане положення Конституції базується на нормах міжнародного права, так, Європейська Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод у ст. 2 закріплює право кожної особи на життя. З огляду на це умисні вбивства, будь яка форма самогубства, що вчинили фізичні особи або державні службовці мають кваліфікуватися як злочин [2, с.15–17]. Тому уже протягом тривалого часу у світі широко обговорюється дозвіл та закріплення на законодавчому рівні «легкої смерті» – евтаназії, під якою розуміють навмисне позбавлення життя невиліковно хворої людини з метою припинення її страждань.